

114476

Vedheftede P.M. inneholder en utredning om konsekvensene av den kapitulasjonsavtale av 10. juni 1940 som Norge da inngikk med Tyskland, en avtale som hittil har vært "underslått."

Det må være riktig som forfatteren av fremstillingen - det er ikke jeg - sier: Der har ikke vært krig i Norge etter 10. juni 1940, og straffelovens prgf. 86 er ikke anvendelig på handlinger foretatt etter denne dag.

Kapitulasjonsavtalen inneholder en vilkårsløs kapitulasjon. Den er sluttet mellom den norske og tyske overkommando. Hele avtalen inneholder paragraf for paragraf, såvel som dens tilblivelseshistorie, viser at det ikke bare var 6. divisjon, som nedla våpnene. Når 6. divisjon særskilt er nevnt i innledningen til avtalen er dette åpenbart "ehrenhalber" fordi 6. divisjon på det tidspunkt var eneste gjenværende hær enhet(?) Avtalen gjelder samtlige stridskrefter til vands og til lands og i luften

"Samtlige norske stridskrefter nedlegger våpnene og vil så lenge nåværende krig varer, ikke igjen gripe til våpen mot det tyske rike eller dets forbundne."

Straffelovens prgf. 86 trer ikraft når kamphandlinger innledes. Den må opphøre å gjelde når kamphandlingene opphører og særlig når disse har opphørt etter avtale mellom de to overkommandoer og etter vedtak av kongen (og regjeringen). Jfr. hermed også at prgf. 86 taler om "svekke Norges stridsevne," noe som jo ikke godt kan komme i betraktning når Norge ikke lenger strider i det hele tatt.

Nu kan det teoretisk naturligvis ha stor interesse å drøfte hvordan forholdet ~~være~~ vilde vært dersom kongen i utlandet brøt avtalen og tok krigen opp igjen fra England av i strid med den inngåtte avtale. Man kunde drøfte om nordmenn i så fall ikke være forpliktet til å følge sin konge også i dette løftebrudd. Men dette blir bare teoretisk diskusjon av den grunn at kongen ikke tok krigen opp igjen fra England av. Han inngikk ingen allianceavtaler med Vestmaktene og ikke med Russland. Han erklærte ikke krig mot noen av Tysklands forbundne - bortsett fra Japan etter at Tyskland hadde kapitulert og avtalen ikke var bindende lenger. Ingen norske troppekontingenter ble satt ~~inn~~ inn mot Tyskland - troppene ble holdt i Skottland. Den norske glåte deltok såvidt vites ikke i kamphandlinger. En del nordmenn deltok i engelsk tjeneste som frivillige, nølaktig på damme måten som en del nordmenn deltok frivillig i den tyske krigsmakt.

Norge førte ikke krig etter 10. juni 1940. Prgf. 86 kan ikke brukes på handlinger foretatt etter nevnte dato. Dette må være objektivt sett ganske klart.

Dermed falder landssvikanordningen også bort. Og forutsetningene for dødsdommene er borte.

Den norske straffelov har ganske enkelt ikke forutsett en femårig okkupasjon med en (folkerettslig og statsrettslig illegal) guerilla. Der finns ikke straffebestemmelser som rammer bistand til okkupasjonsmakten, medmindre de bistandshandlingene kan straffes som mishandling, drap eller lign.

Og den norske grunnlov forbyr å gi nye lover med tilbakevirkende kraft.

Det er ganske kuriøst: Entreprenører som har bygget på flyplasser o.l. er straffedømt etter prgf. 86. Men hva skal man gjøre med den norske Overkommando, som påtar sig liknende bistandshandlinger i kapitulasjonsavtalens prgf. § 5.

Rettsoppgjøre må nødvendigvis, hvis det skal være et rettsoppgjør tas opp til revisjon og det grundig. I en viss utstrekning kan kanskje de som roper Vå Victis falle tilbake på prgf. 98. Men den

RETTSOPPGJØRET OG STRAFFELOVENS PRGF. 86.

Det spørsmål som tas opp i denne fremstilling, er vesentlig foranlediget ved at den norske kapitulasjonsavtale med Tyskland den 10.6.1940 nu er kommet for dagen (i høsten 1947), samt av en del andre nye kjennsgjøringer

Kapitulasjonsavtalen er i flere henseender et sensasjonelt dokument, og det gir grunn til mange refleksjoner og spørsmål - bl.a. også dette: Hvorfor er dokumentet av ansvarlig hold hittil søkt hemmeligholdt? Hvorfor er forhold før og etter avtalen som tjener til dets rette forståelse søkt takelagt? Hvorfor har Undersøkelseskommisjonen av 19.5 ikke med et ord omtalt dokumentet? Kan det ha annen grunn enn at det ikke har vært forelagt Undersøkelseskommisjonen? Hvilke er grunnene? Også (andre) forhold som antas å ha ~~forbindelse~~ forbindelse med denne avtale er hittil blitt gått utenom som en varm grøt.

Kapitulasjonsavtalen må ansees for avgjørende for spørsmålet om Norge etter 10 juni 1940 har vært krigførende stat - og dette er en betingelse for at strl. prgf. 86 og landssvikforordningen kan anvendes på handlinger som er foretatt etter den nevnte dag.

1.

Hva rettspraksis hittil har bygd på.

Straffelovens prgf. 86 er en av de lovbestemmelser som trer i kraft "under en krig, hvori Norge deltar" d.v.s. som stat er krigførende.- Jfr. Kjerschows kommentar side 284 ad b.

I Haalandssaken som den senere praksis i rettsoppgjøret har bygd på, heter det:

"Fra de krigerske operasjoner tok til, var Norge i krig med Tyskland. Den omstendighet at landtroppene etter hvert måtte kapitulere og hele landområdet ble okkupert, avsluttet ikke krigen som ble fortsatt av kongen og regjeringen fra dens sete i London. Dette var almindelig kjent.

Høyesterett kom ikke nærmere inn på spørsmålet, men henviste alene til Lagmannsrettens domsgrunner.

I Quislingsaken var det adskillig omtvistet når krigen begynte. Når den sluttet, ble helt forbigått, og hadde forøvrig liten betydning, idet strl. prgf. 86 spilte en underordnet rolle i denne sak. Høyesterett tok ikke "standpunkt til dette subsidiære subsumsjonsspørsmål" (førstv. n.r.dommer Fouger).

2.

Når opphører en stat å være krigførende?

Når krigens begynnelse regnes "fra de krigerske operasjoner tok til" - må enkel logikk tilsi at krigen opphører når en krigførende parts krigsmakt opphører med sine krigshandlinger. Se om begrepet "krigsmakt" Kjerschows kommentar til strl. prgf. 86 nr.1. I strl.prgf. 88 nr. 3. I strl prgf. 86 står det "krig, hvori Norge deltar" - det står ikke "nordmenn deltar". "Krig hvori Norge deltar" er ingen privatsak for enkeltpersoner, men et statlig anliggende, som reguleres ved beslutninger av de dertil innsatte statsorganer.

- 1/5.1940 kapitulerte troppene i Hallingdal og Valdres v/oberst Østbye - bilag 5
3/5.1940 kapitulerte 2. divisjon v/oberst Schiøtz. - Sjefen for kommanderende generals adjutantstab, oberstløytnant Reichmann var tilstede, men medunderteget ikke dokumentet. - Bilag 6.
5/5.1940 kapitulerte 5. brigade i Trøndelag v/oberstene Getz og Wettre - bilag 11.

Kapitulasjonsavtalene er sluttet på eller ved kamplassene, og samtlige er underteget av enhetenes sjefer eller deres befullmektigede. Kun ved kapitulasjonen i Romsdal var en representant for kommanderende general tilstede, men medunderteget ikke - formentlig nettopp for at det ikke skulde kunne oppstå misforståelser m.h.t. at det gjaldt en lokal kapitulasjon av en enkelt divisjon.

Da 1. divisjon under general Erichsen allerede i april 1940 var gått over grensen til Sverige, var 6. divisjon i Nord-Norge den eneste gjenværende stridende avdeling av Norges krigsmakt.

I bilag II til innstillingen fra Undersøkelseskommissjonen av 1945 s. 309/10, er det anført:

"7. juni kl. 14 ble det holdt statsråd hos Kongen
"Statsministeren la frem det som på den dag var hovedsaken, idet han uttalte (statsrådsprotokoll 7 juni 1940 s.4-8):
"Under disse forhold og fordi det har vist sig
"umulig å skaffe hæren den nødvendige ammunisjon og
"annet krigsmateriell, vil det være håpløst for
"Norge å fortsette krigen Kongen bifaldt
"innstillingen.

I huges "Krigens dagbok" b.II s. 305 står det:
"Få vet ennå idag at vi faktisk bare hadde ammunisjon for et par dager til, den gang vi kapitulerte
"i Nord-Norge, at vi altså faktisk ville være
"våpenløse, hvis kampen hadde trukket ut noen dager en
"ennå.

I bilag I til Undersøkelseskommissjonens innstilling s.116 heter det:

~~"General Erichsen fikk ordre til å innlede kapitulasjons-~~
"General huges fikk ordre til å innlede kapitulasjons-
"forhandlinger med tyskerne etter at troppene var
"demobilisert så langt det var mulig."

Norges minister i Stockholm, Jens Bull, har i månedsbladet "Vår klatsk Tic" for september 1947 side 206 opplyst,

"8 juni 1940 kom den bitre stund, da legasjonen måtte overbringe den tyske legasjon general Ruges erklæring om at han hadde ordre til å innstille fiendtlighetene og ønsket å komme i forbindelse med den tyske overkommando i Oslo. En embetsmann i det svenske Utenriksdepartementet satte seg å formidle meddelelsen - vi orket ikke å gå til tyskerne."

En kan vel gå ut fra som gitt - og som herr Bulls meddelelse synes å vise - at det foreligger telegrafisk eller annen skriftlig underretning til legasjonen, og at også vedkommende svenske embetsmann har fått den meddelelse han skulde bringe videre i skriftlig form. - Det som måtte finnes at skistykket om dette, må nu bli fremlagt.

Det foran nevnte viser at det denne gang dreide sig om noe mer enn en lokal kapitulasjon. - Det er her ikke som ved de foregående kapitulasjoner vedkommende enhets sjef som på stedet kapitulterer overfor den motstander som han står overfor - men det er selve den norske Overkommando ved forsvarssjef og kommanderende general, Ruge, som søker kontakt med den tyske Overkommando i Oslo. Og det skjer endog ad diplomatisk vei. Deretter reiser en representant for den norske Overkommando (ikke for 6. divisjon) fra kampavsnittet i Nord-Norge til Trondheim og forhandler der med en representant for den tyske overkommando, oberst i generalstaben, Buschenhagen.

Kapitulasjonsavtalen forplikter Norge: Konge, regjering, folk.

Den 10. juni 1940 ble så Norges militære overgivelse stadfestet i Trondheim, og det endelige kapitulasjonsdokument undertegnet av den norske Overkommando ved oberstløytnant Koscher Nielsen. Hva konge og regjering kan ha uttalt om sine krigsplaner o.l. før 10. juni, blir selvsagt uten betydning dersom det er i strid med den binnende avtale som ble inngått den dag. Og etter denne dag, er såvel etter norsk rett som etter folkeretten konge, ~~Kongeriket~~ og regjering bundet av avtalens bestemmelser.

Et kapitulasjonsdokument forplikter Norge - Den norske stat, d.v.s. territoriet og folket (Se prof. Morgenstjerne: Statsforfatningsrett I side 62, utgave 1926)

Kapitulasjonsavtale trenger ikke ratifikasjon. Hagerup sier i sin "Folkerett i fredstid" (utgitt av Boye) side 273

"Av avtaler hvis særlige natur utelukker eller overflødiggjør ratifikasjon, kan nevnes avtaler som militære sjefer under krigsoperasjoner ansees bemyndiget til å avslutte, og som umiddelbart må tre i kraft for overhodet å ha den tilsiktede virkning (Kapitulasjoner og avtaler om våpentilstand), likeledes avtaler som administrasjonssjefer kan avslutte på egen hånd."

Selv uten Kongens og Regjeringens ordre - som i dette tilfelle har foreligget - kunde general Ruge etter norsk statsrett og internasjonal folkerett ha avsluttet kapitulasjonsavtalen med bindende virkning for Konge og Regjering. - General Ruge hadde en særlig vid "stillingsfullmakt" derved at han den 18 mai 1940 ble utnevnt til "forsvarsjef, d.v.s. sjef for alle væpnede styrker av Hær og Sjøforsvar (uth. her - sitatet er fra Ruges "Krigens dagbok" bd. I s. 441).

Det er særlig ett eiendommelig forhold ved denne kapitulasjon som trenger nærmere belysning. - Som før påpekt har regelen vært at ved delvise, lokale kapitulasjoner er disse blitt inngått av vedkommende enhets sjef. Det naturlige vilde derfor ha vært at også sjefen for 6. divisjon, general Fleischer hadde ordnet med sin egen divisjons kapitulasjon - dersom det ikke var noe mer det gjaldt. Men han ble beordret med til London 7/6.1940. Men rikets øverstkommanderende og forsvarsjef general Ruge ble latt tilbake for å kapitulere - og Ruge selv gå i tysk krigsfangenskap, noe han var klar over på forhånd, se hans opprop den 9.6.1940.

Etter hva det opplyses i Undersøkelseskomisjonens innstilling var Ruge et "godt valg" som regjeringen har vært vel tilfreds med. Hvis meningen hadde vært at Norge skulde fortsette som krigførende, er det høyst eiendommelig at ikke han og Overkommandoen forøvrig ble tatt med til England. Det må derfor være opplagt at kapitulasjonen den 10.6.40 har hatt en særegen karakter - og at den med åpne øyne er inngått som en statlig og fullstendig militær kapitulasjon. Noe som også fremgår av avtalens innhold.

Kongens og regjeringens oppgave har etter dette tidspunkt ikke vært militær krigføring - men å bidra til å opprettholde Norges statsrettslige stilling slik som den hadde vært for tyskernes invasjon.

Det som det har betydning å fastslå i denne forbindelse, er i midlertid at i og med den fullstendige militære kapitulering var Norge opphørt å være krigførende stat. Videre at Norge var avskåret fra senere å kunne ta opp igjen virksomhet som krigførende. (Medmindre det inntrådte et nytt, særlig rettsgrunnlag for å sette avtalen tilside. Noe slikt foreligger ikke.) - Følgelig kunde Norge heller ikke slutte allianser av fiendtlig karakter mot Tyskland eller dets forbundne. --- Det er heller ikke skjedd.

Etter artikkel 35 i 4. Haagerkonvensjon, som er tiltrådt av Norge, skal avtaler om overgivelse overholdes samvittighetsfullt av begge parter." Dette følger også av almindelig rettsgrunnsetninger.

5.

Etter kapitulasjonen.

I bilag III til Undersøkelseskommissjonens innstilling side 114 heter det:

"Det var sommeren 1940 en ikke ualmindelig mening at krigen
"mellom Norge og Tyskland egentlig sluttet 9 juni, og at de
"nordmenn som fortsatte krigen i utlandet var å betrakte som
"irivillige som ikke bandt staten Norge."

Som en ser, sier Undersøkelseskommissjonen her noe ganske annet enn det som rettspraksis hittil har bygget på: nemlig at "det var almindelig kjendt" at kongen og regjeringen fortsatt opprettholdt Norges krigsførende status.

Et hittil litet opplyst, men sikkert meget viktig forhold, er omstendighetene omkring hjemsendelsen av de i Sverige internerte tropper med general Brichsen i spissen. Etter art. II i 5te Haagkonvensjonen skulde Sverige holde disse mannskaper internerte "langt borte fra krigsskueplassen," og etter folkerettslig praksis og lære skulde interneringen vare til krigen var slutt.

I den svenske hvitbok (undertiden også kalt Blåbok) om "Sveriges förhållande til Danmark og Norge", står det s. 38:

"Sedan det etter fiendtlighetarnes slutt konstaterats at
"nånn innvändning därimot icke mötts från de interesserade par-
"tarnes side, tillots de internerade att återvända til sina
"hemländer."

Dette skjedde etterat den svenske regjering hadde tatt opp forhandlinger derom med den tyske regjering og gjennom den norske legasjon i Stockholm tillike hadde innhentet uttaalelse fra den norske regjering i London. Den sistnevnte skal ha svart at den ikke hadde bruk for troppene i England.

Det må imidlertid være opplagt at den norske regjeringss uttalelse har inneholdt noe mer - og derfor må aktene om denne sak nu legges på rettens bord. - Vi kan med hel sikkerhet gå ut fra at Sverige for ikke på dette sendte tidspunkt å utsette sig for noe kritikk, strengt har iagtatt de folkerettslige formalia. Og det som det først og fremst har vært nødvendig å bringe på det rene, har vært om Norge lenger var i krig med Tyskland. Ellers vilde løslatelsen av 4. - 5.000 mann være utenkelig.

Dette er den løsning saken fikk, kan det ikke være tvil om at også den norske regjering i London har bekreftet at Norge ikke lenger var krigsførende. Dette må bringes på det rene gjennom de vekslende dokumenter fra svensk og norsk side, idet det vil vise om den norske regjering i dette tilfelle i praksis har tatt konsekvensene av den inngåtte kapitulasjonsavtale.

Denobiliseringen i Norge ble gjennomført

Demobiliseringen i Norge ble gjennomført i overensstemmelse med kapitulasjonsavtalens par. 7. Alle krigsfanger ble frigitt - offiserene mot Åresord. Offiserer som ikke etterkom senere ordre fra regjeringen i London om å innfinne sig der, er tross sin neglisjering av denne ordre etter rettslig prøvelse blitt frifunnet. 4de Haager-konvensjon sier herom i art. 10:

"Krigsfanger ~~kan~~ frigis på Åresord dersom deres hjemlands
"lover tillater det. I så fall er de ved sin personlige Åre
"forpliktet til samvittighetsfullt å oppfylle såvel overfor
"sin ~~regjering~~ egen regjering som overfor den regjering som
"har tatt dem til fange, de forpliktelser som de måtte ha
"patatt sig. - I sådanne tilfeller er deres egen regjering
"forpliktet til hverken å kreve eller motta noen tjeneste
"som strider mot det ord de har gitt."

Disse kjensgjerninger, sammen med mange andre forhold, berettiger til almindelige oppfatning at Norge var opphørt å være krigførende etter kapitulasjonen. Som eksempler på at denne oppfatning også ble delt av sakkynnsige og representativt hold skal nevnes:

1. Høyesterettsadvokat Harald Holthe, som ble benyttet av Stortinget som folkerettskonsulent, skrev den 6. august 1940 i Dagsposten i Trondheim i en artikkel bl.a.:

"Norge kom i krig med Tyskland den 9. april i år. Krigen opp-
"høste 9. juni, da vapnene i Norge ble nedlagt Det
"norske folk har aldri - og under ingen omstendigheter på
"konstitusjonell vis - inngått allianceavtale med Storbritania,
"vi har aldrig gått med på å engagere oss i noen verdenskamp..."

"Om nordmenn i utlandet velger å gå i krig for Storbritania,
"er det en irrevillig sak. Norge som stat bindes ikke
"Hverken kongen eller regjeringen Nygårdsvoll er berettiget
"til å la den norske stat være krigførende for Storbritanias
"sak Ingen av de krigførende makter har krav på at vårt
"folk trekkes inn i Europas og verdens uløste spørsmål, for
"hvilke krig føres. Det norske folk har nu krav på ikke å bli
"trukket inn i bitterheten, hatet, villheten og ødeleggelsen."

Det var mange som i 1940 delte det syn som advokat Holthe har fremsatt, - Bilag 9.

2. Regjeringsadvokat Kristen Johannesen, som vel var ansett som vart lands ledende høyesterettsadvokat, og som var vel inne i folkerett, har åpenbart hatt samme syn på situasjonen som advokat Holthe. Ellers kunde han ikke ha uttalt sig slik som han gjorde i de to betenkninger som han i mai og juni 1940 avga til Industriforbundet og som dette i sirkulære sendte ut til det norske næringslivs menn, Bilag 7.

3. Høyesterettsadvokat J.B. Hjorth skrev i juni/juli 1940 på vegne av Administrasjonsrådet at norske krigsdeltagere skulle ha fortrinnsrett til tyskerarbeid - og dette hadde krigsdeltagernes forening satt fram krav om. Administrasjonsrådet godkjendte forøvrig militære arbeider for okkupasjonsmakten endog før den endelige kapitulasjon (f.eks. på Fornebu flyplass). -- (Det er mulig at denne siste anførsel er riktig, men for Fornebus vedk. holder den ikke stikk. Adm.rådet uttalte ikke annet enn at det rikk bli hver enkelts private sak om han vilde ta arbeid på Fornebu så lenge kamphandlinger pågikk.) (Min tilleggsbemerkning.)

Som foran påpekt er følgen av en kapitulasjon at landet dermed er "nøytralt" og ute av krigen. Det følger så normalt en okkupasjonsråd (som hverken er krig eller fred) for forholdene blir så pass avklart at det kan bli tale om gjennom en fredstraktat å gjenopprette freds-tilstand.

Men endog så langt var en rekke fremstående personer rede til å gå sommeren 1940. Det fremgår bl.a. av Undersøkelseskomisjonens innstilling.

4. Det norske Stortings presidentskap var rede hertil og var ute med en fredsføler til den "tyskeFører". I et brev av 17 juni 1940 "til det tyske folks Fører" sier presidentskapet:
 "Det norske folk er beredt til å slutte fred med Tyskland
 "hvis det tyske folks Fører mener at tiden dertil er kommet!"

5. Justisdepartementets sjef sorenskriver Harbek, generalsekretær Ole Øysang (høyeste tillitsmann i D.N.A.), stortingsmann, generalsekretær Evenrud, redaksjonssekretær Holten og advokat J.B.Hjorth hadde utarbeidet det under nr. 4 nevnte brev til Hitler.

6. Biskop Berggrav og justitiarius Paal Berg var selvstendig ute med fredsfølere hos tyskerne i juni 1940.

7. 10. juni 1940 skrev "Dagbladet" redaksjonelt under overskriften "Fred i Norge":
 "Den knappe meldingen fra den norske overkommando i Tromsø gjør sterkere inntrykk på alle norske menn noen stormelding fra krigsfrontene i Europa ... i aktivt samarbeide med de tyske myndighetene må nå hele folket ta følgene av den nye stillingen."

8. Det kommunistiske partis sentralkomite seneste sommeren 1940 ut fredsopprop i "Arbeideren" som desuten hadde en serie artikler som klart ga uttrykk for at krigen var å anse som opphørt, - dette er omtalt av prof. Andenæs i en artikkel i "Verdens Gang" 28/4.1947.

Dette er et litet utvalg bl. nat mange, mange liknende forhold sommeren 1940.

Når stillingen ble vurdert slik på mange vel underrettede og presumptivt sakkynndige hold i 1940, bør enhver megli at det må være i høy grad undskyldelig at mindre kyndige og dårligere underrettede personer hadde den samme oppfatning.

Som en ser, kan de foran nevnte uttalelser neppe etterlate tvil om at Norge etter kapitulasjonen ikke ble ansett som krigførende stat. Men følgen herav var - og er - at de lovbestemmelser som alene angår handlinger begått "under krig", hvori Norge deltar, ikke lenger var aktuelle og virksomme. Handlinger som før krigen var lovlige, er påny lovlige. - Det må bl.a. antas å gjelde medlemskap i NS (Det passive medlemskap). I denne forbindelse kan anføres:

1. Den 24 oktober 1940 har biskop Berggrav i et rundskriv bl.a. uttalt:

"En tredje engstelse er kommet frem ved spørsmålet om å melde sig inn i Nasjonal Samling. Enhver må her følge sin overbevisning."
 (Side 206 i Berggravs bok "Da kam, en kom").

2. Den 30 oktober 1940 har Den norske dommerforenings styre uttalt:

"Styret vil hverken tilrå eller frarå noen dommer å forets
"innmeldelse i Nasjonal Samling, men vil fremholde at dette
"må være en helt frivillig sak for den enkelte."

3. Den 3. desember 1940 sendte Justisdepartementet ved ekspedisjons-
sjef Palton ut sirkulære til fylkesmennene med anmodning om å
gjøre innholdet kjent for samtlige sommere. I dette sirkulære
siteres den under punkt 2 anførte erklæring fra Dommerforeningen
og det heter videre bl.a.:

"Departementet har funnet det riktig å gjøre dommerne kjent
"med disse uttalelser, for at de dommere som måtte ønske å
"slutte sig til Nasjonal Samling ikke skal la sig hindre i
"dette."

4. Den 13. desember 1940 sendte den norske sakførerforenings Hoved-
styre ut et rundskriv til medlemmene, hvori bl.a. er sagt:
"Den norske Sakførerforenings Hovedstyre vil gjøre medlemmene
"oppmerksom på at enhver står fullstendig fritt i spørsmålet
"om han vil melde sig inn i Nasjonal Samling, og dermed i
"Nasjonal Samlings juristgruppe, eller la det være."
Se bilag 3.

5. Den 25 oktober 1940 skjerpet Høyesterett straffsøknadene i en
dom over en del ungdommer som hadde forulempet NS-ungdom på vei
fra et NS-møte. Både i påtalemyndighetens anke og Høyesteretts
dom er det uttalelser som må gi inntrykk av at NS var et lovlig
parti og at dets ~~aktiviteter~~ møtevirksomhet var rettsbeskyttet.
Se bilag 10.

6. Etter at kongen og regjeringen hadde forlatt landet og Stortinget
ikke var samlet, var Høyesterett den eneste statsmakt i funksjon.
Den fortsatte å virke som domstol - men grep tillike, særlig ved
sin Justitiarius, inn også i det politiske og administrative liv
- oppnevnte Administrasjonsrådet, utarbeidet uttalelser for dette
o.s.v. - Høyesterett tilde om begivenhetene 25 september 1940,
og den tilde til de foran nevnte halvoffisielle og offisielle ut-
talelser ~~xxxxxxxxxxxxxx~~ - endog fra Justisdepartementet - uttal-
elser som på legfolk (og også på jurister) måtte være egnet til å
gi inntrykk av at NS var et lovlig parti og medlemskapet uangri-
perlig. Da Høyesteretts medlemmer nedla sine ~~xx~~ embeter og sendte
sine skriv av 12 og 18 desember 1940, uttalte retten sig temmelig
åpent og bestemt om spørsmålet om retten til å prøve gyldigheten
av lover og forordninger. Det samme gjelder skrivelse av 21 desem-
ber om den forikerettslige begrensning av justisministerens
myndighet. Skjønt en skulde ha ventet at Høyesterett, når den først
først tok bladet fra munnen, også hadde kommet inn på de ulovlig-
heter og straffbare forhold som den sa, og som dømmes så strengt
5 år senere, leter en forgjeves etter selv en fin hentydning her-
til i uttalelsene fr Ht.

Alle de foran nevnte myndigheter og institusjoner må ha ansett
krigen for opphørt 10. juni 1940 - og må ha vurdert forholdet til
straffelovens par. 86 helt anderledes enn fra 1945 av. - For-
holdet til strl. par. 139.

Hvis Norge etter 10.6.1940 hadde vært krigførende, og hvis medlemskap i NS hørte til så grove forbrytelser at det ble å straffe med fengsel fra 3 år inntil livstid - da er det aldeles ufattelig at de nevnte autoritative hold "som vakt skulde være" har kunnet uttale sig på den måte som foran er påvist.

Det er desto mere ufattelig fordi disse autoritative hold ved sitt fornuftig tydelig og klart derved har gjort sig skyldig i forbrytelse mot strl. prgf. 139, - hvis strafbarhet n.m.h.t. prgf. 86 hadde vært slik som rettspraksis etter frigjøringen gir uttrykk for.

Prgf. 139 sier: "Med bøter eller hefte eller fengsel inntil ett år straffes den som unnlater gjennom betimelig anmeldelse eller på annen måte å søke avverget en forbrytelse av noen i denne lovs prgf. ... 86, 98, omhandlet slags eller sammes følger, skjönt han til en tid da forbrytelsen eller dens følger ennå ikke kunde forebygges, har erholdt pålitelig kunnskap om at den er igjære eller er forövet."

Hvis advokat Kjerschow sier i sitt kommentar til prgf. 139 at pliktig til handling i nevnte öyemed er først og fremst den som har en særlig rettsplikt i så henseende. Til sidesettes den forsettiig kan vedkommende bli å straffe for medvirking til den begåtte forbrytelse.

Straff-frihetsgrunnen i prgf. 139, 2det ledd, gjelder iflg. h.r.dommer Schjelderup i Verdens Gang 7/.2.1946 "ikke tiltale eller fare som det trues med fra fiendens side."

Når høyesterettsdommere, Dommerforeningens styre, sakførerforeningens hovedstyre, sjefen for Justisdepartementets adm.avdeling, patalemyndighetens sjef m.fl. - alle med sin særlige avvergeplikt - i løpet av et betydelig tidsrum ikke foretok sig noe som var uttrykk for avvergeplikten, kan det bare være fordi de hadde den oppfatning at Norge ikke lenger var krigførende, og at spørsmålet om avvergeplikt i det hele tatt ikke var aktuelt.

Når den norske Overkommando kunde påta sig den rekke av bi-standshandlinger som er omhandlet i kapitulasjonsavtalen av 10/6.1940 - da er dette også ganske utenkelig dersom det fremdeles var "pågående krig" - det vilde jo da ha vært det rene militære landsforrederi

6.

Norge har ikke sluttet alliancer med Vestmaktene.

Det heter i bilag II til Undersøkelseskomisjonens innstilling s. 295 (Regjeringens forbinnelse med legasjonene og sendemennene):

"Det er i denne forbinnelse av betydning straks å presisere at det ikke ble sluttet alliancer av noen art mellem Norge og Vestmaktene etter krigsutbruddet. m(Uth. her) Saka omtales i et skriv fra utenriksminister L i e til Justisdepartementet av 21 juli 1945:

"Etter overfallet på Norge 9. april 1940 ble det både fra fransk og britisk side tilbudt Norge hjelp i kampen mot overfallsmennene, og fra norsk side ble hjelpen mottatt med takk. Utover de mere og mindre offisielle uttalelser

som framkom i forbindelse med tilbud og mottagelse av denne hjelp, foreligger det ikke noe som berettiger til å tale om inngåelse på en bestemt dag av en formell allianceavtale mellom Storbritania og Frankrike på den ene side og Norge på den annen (uthevet her). Dette forhindret imidlertid ikke at de nevnte land både i skrift og tale den hele tid er betegnet som Norges allierte."

Og på side 314:

"Forholdet til de Vestallierte ble i denne tid ikke presisert
"ved nogen alliancetraktat. Ut fra Kohts vurdering av den samlede
"internasjonale situasjon var en formell traktat ikke absolutt
"ønskelig.

På side 345 i bind II av Ruges: "Krigens dagbok" er det gjengitt et fotografi som viser bl.a. Trygve Lie og Anthony Eden sittende ved et bord med et dokument foran sig som Trygve Lie holder på å undertegne. Det finnes ikke et ord i teksten i Ruges bok om innholdet av denne avtale, men i underskriften til fotografiet er det opplyst at

"Utentiksministrene Anthony Eden og Trygve Lie undertegner
"her den viktige avtalen mellom Storbritania og Norge om
"om å føre krigen mot Tyskland i fellesskap inntil den
"endelige seier er vunnet.
(Det står intet om når dette fant sted, men etter sammenhengens synes det å være i slutten av 1941.)

Hvor har Ruge sin opplysning om avtalens innhold fra? Som en ser strider det han anfører direkte mot det som Trygve Lie selv har opplyst til Undersøkelseskommissjonen i sitt foran siterte brev av 21 juli 1945.

Denne "viktige avtale" kan - likesom kapitulasjonsavtalen - ikke sees å ha vært forelagt Undersøkelseskommissjonen. I ethvert fall er den ikke av denne omtalt med et ord. Den må nu begjæres forelagt - ikke minst av den grunn at det fra annet og pålitelig hold (som ikke her skal nevnes) er opplyst at denne avtale tvertimot inneholder det ubestridelige bevis for såvel den engelske som den norske regjering's oppfatning av Norge som ikke krigsførende.

I Ruges "Krigens Dagbok" bind II side 274 står to små opplysninger som klart viser forskjellen mellom Englands stilling som krigsførende og Norge som ikke krigsførende:

"Lørdag 6. desember 1941. Den britiske regjering ~~erklærer~~
"meddeler offisielt at den regner sig for å være i krig
"med Finland, Ungarn og Romania.
"Søndag 7. desember 1941. Den norske regjering i London
"bryter de diplomatiske forbindelser med Finland.
(uthevet her.)

Noen senere norsk krigserklæring kan ikke sees å være fremkommet. Hvis England var Norges krigsallierte, hvorfor da ikke krigs-erklæring i likhet med England overfor alle tre?

Såvidt vites er Norges krigserklæring mot Japan i 1945 (etter at Tyskland var kapitulert) den eneste krigserklæring Norge har gitt.

Helt eller delvis brudd på de diplomatiske forbindelser er som regel det som kjennetegner et lands overgang fra "nøytralt" til "ikke-krigførende". Små. Spanias forhold til Vestmaktene og U.S.A.'s forhold til Tyskland før Tyskland erklærte U.S.A. krig.

Bevin i sikkerhetsrådets møte 4. februar 1946 og Molotov på Pariskonferansen sommeren 1946 har begge uttalt at Norge ikke var krigførende. Deres uttalelser skal gjengis senere.

7.

Utlandets oppfatning.

Svensk oppfatning: Statsminister Per Albin Hansson uttalte i en tale i Ludvika 7. juli 1940 (sitert etter "Svensk Hållning og Handling" side 92) :

"Viktigst ur vår synspunkt är, at striderna mellan Norge och Tyskland upphört.

Av enkelte svenske uttalelser fra denne tid kan en få det inntrykk at Norge ikke har meddelt Sverige offisielt at det var krigførende - skjönt slik formell melding var en plikt etter III Haagerkonvensjon art 2.

Det har muligens vært Sverige som tok initiativet til hjemsendelsen av de norske internerte styrker i 1940. Uansett initiativet må Sverige da ha ment at krigen mellom Norge og Tyskland var slutt og Norge ikke lenger krigførende. Se foran.

Der foreligger sikkert meget hittil ukjent stoff om dette hos de svenske myndigheter.

Engelsk oppfatning. Utenriksminister Bevin uttalte i sikkerhetsrådets møte 4 februar 1946 (gjengitt i "Verdens Gang" 5 februar 1946) bl.a.:

"Man bør huske at Hellas var det eneste land utenfor det britiske imperium som kjempet ved vår side fra 1940 til 1941, til tross for fiendens stormløp. Jeg overlater til andre å gjette hva alle andre gjorde.

Den britiske ambassadør i Norge takket i 1946 kong Haakon for nordmenns frivillige innsats i britiske avdelinger.

General Ruge har erklært at det var etter hans uttrykkelige ønske at de norske mannskaper i årevis lå i utdannelsesleirer, og ikke ble satt inn i krigen. - Det stemmer med de forpliktelses som var vedtatt i kapulasjonsavtalen i 1940.

Russisk oppfatning. Under Pariskonferansen sommeren 1946 uttalte Molotov at Norge ikke hadde krav på krigserstatning da landet ikke hadde deltatt i krigen. (Referert i Dagbladet ca. 20 mai 1946).

.....

Det vil av det foranstående formentlig tilstrekkelig tydelig fremgå at det postulat som rettspraksis hittil har bygget på om at det var almindelig kjendt at Norge fortsatte som krigførende etter kapulasjonen i 1940, stemmer med de faktiske

lasjonen ikke stemmer med de faktiske kjensgjørningene. Det er for såvidt all mulig grunn til å revidere denne rettspraksis under hensyntagen til de nye opplysninger som under enhver omstendighet må stille spørsmålet om rettsvillfarelse i et ganske annet lys enn tidligere. - Forøvrig viser disse nye opplysninger at det er like mulig at det er lagmannsretten og senere Høyesterett som har svevet i en rettsvillfarelse på grunn av faktisk villfarelse både m.h.t. hva der var "almindelig kjendt" og m.h.t. rettslig relevante fakta av betydning for vurderingen av straffelovens par. 86 (feks.kapitulasjonsavtalen.)

Forøvrig har Undersøkelseskomisjonen - som vist foran side 6 i sitatet fra innstillingens side 114 - uttalt sig i strid med det som rettene har bygd på som "almindelig kjendt".

Etter at Norges kapitulasjonsavtale av 10 juni 1940 omsider er kommet ~~Norges~~ens lys, blir det selvfølgelig denne avtale som er sluttet i rettsgyldige former av landets øverste militære myndighet etter ordre fra Kongen og regjeringen, som må være avgjørende for spørsmålets løsning - og ikke mere eller mindre løse oppfatninger av hva som kan ha vært almindelig kjendt eller ikke.

Det er all mulig grunn til å få en ny rettsavgjørelse som bygger på disse nye opplysninger. Rettsoppgjøret bør ikke fortsette på det ufulstendige grunnlag som forelå i 1945.

Det er ikke bare straffelovens par. 86 som etter foranstående er uanvendelig. Det er også landsvikianordningen, som bygger hele straffelovens par. 86. Det samme gjelder også de provisoriske anordninger om dødsstraff, som er knyttet til den forutsetning at Norge har vært krigførende etter 10/6.1940.